

‘Internationale paren kunnen hun wensen beter vormgeven’

Paren met verschillende nationaliteiten kunnen straks zelf het recht kiezen dat van toepassing is op hun vermogen. Wat betekenen deze Europese verordeningen voor het notariaat?

TEKST Wilma van Hoeflaken | BEELD Truus van Gog

‘Het wordt voor internationale paren gemakkelijker om hun privéleven te plannen’, zegt Niels Baas, kandidaat-notaris bij Meijer Notarissen in Amsterdam en bestuurslid van de Vereniging van Estate Planners in het Notariaat. ‘De uitwerking van bijvoorbeeld huwelijkse voorwaarden over de grens wordt voorspelbaarder. Paren kunnen hun wensen beter vormgeven.’

Op 29 januari 2019 zijn de Europese Verordening huwelijksvermogensstelsels en de Europese Verordening geregistreerde partnerschappen van kracht. In deze verordeningen wordt geregeld welk nationaal recht van toepassing is. Volgens de Europese Unie zijn er 16 miljoen internationale paren in de Europese Unie. De nieuwe verordeningen gaan straks gelden voor 18 lidstaten.

VIER TIJDVAKKEN

‘Rechters passen het internationaal privaatrecht ambtshalve toe. Dus alle rechtsplegers, ook notarissen, moeten de nieuwe verordeningen goed toepassen’, zegt Baas. ‘Wees je bewust van deze verandering, maak het je eigen.’ De verordeningen gelden voor huwelijken en geregistreerde partnerschappen die gesloten worden na 29 januari 2019.

Nu bestaan er drie verschillende tijdvakken met eigen conflictregels en straks komt er een vierde tijdvak bij waarin de verordening van toepassing is. Baas: ‘Notarissen moet goed op de tijdvakken letten.’ In Nederland treden de verordeningen in de plaats van het Haags huwelijksvermogensverdrag 1978 om te bepalen welk nationaal recht van toepassing is

op het huwelijksvermogensstelsel. Dit betreft huwelijken van na 1 september 1992. Eerder gold het Chelouche/Van Leer-arrest en daárvóór tot 23 augustus 1977 het Haags huwelijksgevolgenverdrag uit 1905. Baas: ‘Dat zijn in de kern vier tijdvakken en dan zijn er nog diverse arresten. Ook mensen die nu notarieel recht studeren, kunnen daar in hun loopbaan mee te maken krijgen. Dit blijft nog decennia zo.’

TOEPASSELIJK RECHT

Baas wijst erop dat de verordeningen niet van toepassing zijn op alimentatie en pensioen. ‘De meeste mensen hebben een huis met een hypotheek, een pensioen en vaak een levensverzekering, eigenlijk drie pijlers. Die vallen niet alle drie onder de verordeningen.’

De verordeningen zijn niet alleen relevant voor internationale paren, maar ook voor Nederlanders met een vakantiehuis in het buitenland. Het toepasselijk recht volgens de nieuwe verordeningen geldt ook voor vermogensbestanddelen in landen waar de verordeningen niet gelden. Een partiële rechtskeuzemogelijkheid voor onroerend goed, zoals in het Haags huwelijksvermogensverdrag 1978, is er niet. De voorschriften van artikel 1:88 Burgerlijk Wetboek blijven gelden onder de nieuwe verordeningen, ongeacht welk nationaal huwelijksvermogens- of partnerschapsrecht van toepassing is. ‘De ene partner kan dus niet zonder toestemming van de andere partner een hypotheek vestigen op het huis waar ze samen wonen. Nu niet en straks ook niet.’ Baas vindt dat notarissen mensen

‘De notaris moet uitleggen welk systeem van toepassing is als ze geen rechtskeuze maken en wat de gevolgen zijn van een bepaalde rechtskeuze’

van hetzelfde geslacht die trouwen of een geregistreerd partnerschap aangaan, erop moet attenderen dat dit niet overal in de wereld wordt erkend. ‘De verordeningen zeggen iets over het recht dat van toepassing is. Ze zeggen niets over de erkenning. Daar moet je mensen op wijzen en eventueel samenwerken met een buitenlandse deskundige.’

ADVISEREN OVER GOEDE KEUZE

Notarissen krijgen te maken met internationale paren die huwelijkse voorwaarden willen maken. Of die in beeld willen krijgen wat er gebeurt als ze niets regelen. ‘De notaris moet uitleggen welk systeem van toepassing is als ze geen rechtskeuze maken en wat de gevolgen zijn van een bepaalde rechtskeuze. Stel dat het een Duits-Nederlands paar betreft met een huurwoning in Nederland. De Duitser heeft veel vermogen in Duitsland. Dan kun je overwegen om huwelijkse voorwaarden te adviseren, waarin zij kiezen voor Duits recht. Die keuze wordt nog logischer als je weet dat deze mensen over vijf jaar bijvoorbeeld permanent in Duitsland willen gaan wonen. Als notaris moet je hierover kunnen adviseren.’ Een ander voorbeeld. ‘Stel dat een internationaal paar in Nederland woont en dat ze hier samen een huis hebben gekocht. Nu willen ze gaan trouwen. Vaak willen ze geen gemeenschap van goederen. Dan moet de notaris kijken wat er in het verleden gebeurd is, van wie het vermogen is en hoe hij dat het best kan vastleggen in de huwelijkse voorwaarden.’

FORUMSHOPPEN VOORKOMEN

Volgens Baas kan de nieuwe verordening in de toekomst bij echtscheidingen ‘forumshopping’ voorkomen. ‘Welke rechter is bevoegd? Stel dat er geen huwelijkse voorwaarden zijn. Als de ene partner bij de start van het huwelijk geen vermogen had en de ander was zeer

vermogen, dan heeft de ene partner er belang bij dat de rechter bij scheiding de Nederlandse algehele gemeenschap van goederen toepast. De andere partner heeft daar juist geen belang bij. Stel dat die de Duitse nationaliteit heeft. Als ze beiden een advocaat hebben, gaat het erom bij welke rechter ze het eerst terecht komen. Is dat in Nederland, dan geldt wellicht Nederlands recht. Als dat in Duitsland is, geldt wellicht de “Zugewinnngemeinschaft” naar Duits recht. De verordeningen bieden de mogelijkheid van forumkeuze.’

EUROPESE VERKLARING VAN ERFRECHT

De nieuwe verordeningen hangen nauw samen met de Europese Erfrechtverordening die sinds 17 augustus 2015 van kracht is. Daarbij hoort de Europese erfrechtverklaring. ‘De Nederlander met een vakantiehuisje in Spanje moest voorheen bij de Spaanse nalatenschapsrechtbank een verklaring van erfrecht laten maken. Nu kun je volstaan met één Europese verklaring van erfrecht.’ Erfrecht is niet los te zien van het toepasselijke huwelijkvermogensrecht. Baas: ‘Als iemand overlijdt, moet de notaris immers vaststellen: wat bezit deze persoon? Dat hangt samen met het toepasselijke huwelijkvermogensregime. Dat is een belangrijke stap. Nu is dit onderdeel van de Europese erfrechtverklaring bijvoorbeeld gebaseerd op het Haags huwelijkvermogensverdrag, dus de Spaanse autoriteit moet kijken wat in Spanje van toepassing is. Dat hoeft niet onze gemeenschap van goederen te zijn. Je kunt dus verschillende uitkomsten krijgen. Bij mensen die trouwen na 29 januari 2019 zal dat probleem zich niet meer voordoen. De Europese erfrechtverklaring voor gehuwden wordt door de nieuwe verordeningen in de toekomst beter en werkbaarder.’

NIET HELEMAAL AF

Hoewel Baas de nieuwe verordeningen ‘een vooruitgang’ vindt, vindt hij ook dat ze niet helemaal af zijn. ‘Als mensen geen huwelijkse voorwaarden maken en geen rechtskeuze, geldt het recht van het land waar zij hun eerste gewone gemeenschappelijke woon- en verblijfplaats vestigen na hun huwelijksluiting. Maar een belangrijke vraag is hoeveel tijd er mag verlopen tussen de huwelijksdatum en het vestigen van de gewone woon- en verblijfplaats. Als dit binnen zes maanden is, vinden we in Nederland dat Nederlands recht van toepassing is. De Belgen vinden dat er niet meer dan een maand verstreken mag zijn, de Fransen niet meer dan twaalf maanden.’ Hij voorspelt dat dit tot conflicten en procedures zal leiden. ‘Het is jammer dat de verordening geen termijn geeft.’

Ook vraagt hij zich af wat er gebeurt als het wetsvoorstel Wegnemen notariskosten bij algehele gemeenschap van goederen wordt aangenomen. Het idee is dat mensen die willen trouwen in algehele gemeenschap van goederen dit kunnen aanvinken bij de ambtenaar van de Burgerlijke Stand. ‘Dit is niet hetzelfde als huwelijkse voorwaarden. Stel dat mensen dit aanvinken en als expats naar het buitenland vertrekken. De vraag is hoe dat vinkje zich verhoudt tot deze verordening.’ ■

Seminars

De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie organiseert seminars met notariaten uit andere lidstaten. Hiervoor geeft de Europese Commissie subsidie in het kader van het project Europa voor Notarissen-Notarissen voor Europa III.